

2-TOM, 3-SON

O'quv jarayoning bosqichi va o'quv materialining mohiyatidan kelib chiqqan holda turli murakkablikdagi o'quv materiallaridan foydalanish- pedagogik kreativlikning muhim jihati

Madjitova Kamola Azlar qizi – Chirchiq shahar kasb-hunar maktabida xorijiy tili (ingliz tili) o'qituvchisi

Anotatsiya: ushbu maqolada o'quv jarayoni, uning bosqichlari, o'quv jarayonida turli murakkablikdagi o'quv materiallaridan foydalanish va turli murakkablikdagi o'quv materiallaridan o'quv jarayonida foydalanish pedagogik kreativlikni yanada yuqori bosqichga ko'ratishi haqida fikrlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: o'quv jarayoni, bosqich, o'quv materiali, murakkablik, ijodkorlik, pedagogic kreativlik, muhim jihatlar.

Аннотация: в данной статье учебный процесс, его этапы, использование в учебном процессе учебных материалов различной сложности, использование в учебном процессе учебных материалов различной сложности выводят педагогическое творчество на более высокий уровень.

Ключевые слова: учебный процесс, этап, учебный материал, сложность, креативность, педагогическое творчество, важные аспекты.

Hozirgi globallashuv yuqori nuqtaga chiqqan ushbu davrda har qaysi jamiyat ijodkor, erkin fikrlovchi shaxslarga ehtiyoj sezadi. Bu tabiiy hol va ayni damda davr talabi, albatta. Chunki dunyoda har daqiqada sodir bo'layotgan o'zgarishlar buni talab qilmoqda. Shu munosabat bilan turli soha olimlarining e'tibori pedagogik jarayon sharoitida talaba shaxsining kreativ salohiyatini ochish va rivojlantirish muammosiga qaratilgan. Demak, zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonni tashkil etishning yangi paradigmatic asoslarini ishlab chiqish zarurati tug'iladi va bu esa pedagogikaning yangi innovatsion yo'nalishi ya'ni kreativ pedagogikaga murojaat qilishga imkoniyat yaratadi. Kreativ pedagogika muammolari yaxlit pedagogik nazariya va boshqa ijtimoiy fanlar tizimida: pedagogika tarixi va ta'lim falsafasi, umumiy va kasbiy pedagogika va psixologiya, o'qitish va tarbiyalash usullari va texnologiyalari, kasbiy etika va boshqalarda ko'rib chiqiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarorida "Pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalarini tizimli rivojlantirish va ularda boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, ilg'or xorijiy tajribalarni joriy qilgan holda zamonaviy ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, yuqori malakali professional kadrlar tayyorlashni yangi bosqichga ko'tarish, shuningdek, pedagogika sohasida ta'lim, ilm-fan va amaliyot uyg'unligini ta'minlash maqsadida" bir qator vazifalar

2-TOM, 3-SON

belgilab berildi. Xususan, pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari ularga birlashtirilgan maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim muassasalari bilan oliy ma'lumotli pedagog kadrlar tayyorlash va o'qituvchilarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish masalalarida yaqindan hamkorlik qiladi, shu jumladan ta'lim muassasalarida mahorat darslari hamda talabalar amaliyotini tashkil etadi, ushbu muassasalarga o'quv-metodik jihatdan yordam ko'rsatadi.

Kreativlik nima? Amerikalik psixolog Avraam Maslouning fikricha, bu har bir kishiga xos bo'lgan, lekin mavjud tarbiya, ta'lim va ijtimoiy amaliyot tizimi ta'sirida ko'pchilik tomonidan yo'qolgan ijodiy yo'nalishdir.

Ingliz psixologi E.P.Torrens kreativlikning quyidagi jihatlarini ilgari surgan:

- muammo yoki ilmiy farazlarni ilgari surish;
- taxminlarni tekshirish va o'zgartirish;
- qaror natijalarini shakllantirish asosida muammoni aniqlash;
- muammoni hal qilishda bilim va amaliy harakatlarning o'zaro qaramaqarshiligiga nisbatan sezgirlikni ifodalash.

Lotinchada "kreativlik" tushunchasi quyidagicha. "Creatio" - "yaratish", "ijodkor" - "yaratuvchi", degan ma'nolarni anlatadi, lekin mohiyatan bu tushuncha insonning ijodiy qobiliyatining namoyon bo'lishidir. Ijodkor shaxslar - bu rassomlar, haykaltaroshlar, yozuvchilar, shoirlar, fotosuratchilar - turli xil ijod turlarida o'z qobiliyatlarini amalga oshiradigan odamlar. Ijodkorlik, qoida tariqasida, ishbilarmonlarga xos xususiyatdir: dizaynerlar, reklama beruvchilar, marketologlar, brend-menejerlar va boshqalar. Kasbiy va ijodiy faoliyatni faol o'zlashtirish, uni samarali amalga oshirish nafaqat ko'nikma va ko'nikmalarni rivojlantirish va integratsiyalashuvini, kasbiy ishni bajarishning individual uslublari va usullarini ishlab chiqishni, balki kasbiy ijod metodologiyasini o'zlashtirishni, ijodiy fikrlashni rivojlantirishni va o'z ichiga oladi. Rivojlangan kreativlik shaxs ijodkorligining muhim tarkibiy qismidir. U shaxsning kognitiv maqsadga erishish, boshlangan ijodiy ishni davom ettirish, bilish faoliyatidagi qiyinchiliklarni bartaraf etish, aqliy harakatlarni rejalashtirish va ketma-ketlashtirish, maqsadga erishish variantlari va usullarini izlash istagida ifodalanadi. Shuningdek shaxsda stenik tuyg'ular (kognitiv va ijodiy faoliyatdan quvonch hissi, ixtirolar jarayonida qiyinchiliklarni engishga tayyorlik, kognitiv yoki ijodiy maqsadga erishishdan g'ururlanish, biror narsa o'ylab topish imkoniyatidan zavqlanish, ijodiy ish boshlanishidagi optimistik faollik, uning ijobiy natijasini kutish, muvaffaqiyatsizliklar holatida xotirjamlik va boshqalar) ham hosil bo'ladi. Bularning barchasi o'qitishning interfaol usullarini qo'llash orqali amalga oshiriladi. Interfaol ta'lim jarayonida o'quvchilar tanqidiy fikrlashni, vaziyat va tegishli ma'lumotlarni

2-TOM, 3-SON

tahlil qilish asosida murakkab masalalarni yechishni, muqobil fikrlarni topishni, puxta o'ylangan qarorlar qabul qilishni, muhokamalarda qatnashishni o'rganadilar. Buning uchun darslar juftlik va guruh usullari asosida tashkil etiladi, ilmiy-tadqiqot loyihalari, rolli o'yinlar qo'llaniladi. Kreativlikning rivojlantirishning bosh maqsadi bu o'quvchilarning aqliy faoliyati va mantiqiy fikrlashini rivojlantirishdan iborat. Buning uchun biz talaba erishgan rivojlanish darajasiga emas, balki bir oz oldinroq qadam tashlab, uning fikrlash qobiliyatidan biroz yuqoriroq bo'lgan talablarni qo'yishimiz kerak.

Shuningdek, kreativlikni rivojlantirish quyidagi vazifalarni hal qilishga ham yordam beradi:

1. Talabalarni turli yo'nalishlarda fikrlashga o'rgatish;
 2. Nostandart vaziyatlarda muammoning yechimlarini topishni o'rgatish;
 3. Aqliy faoliyatning o'ziga xosligini rivojlantirish.
 4. Talabalarni mavjud muammoli vaziyatni turli tomonlardan tahlil qilishga o'rgatish.
- O'quv jarayonida qo'llaniladigan o'quv materiallari quyidagilar:

1. Fanlar bo'yicha sillabus;
2. O'quv uslubiy majmua;
3. Ma'ruza matni;
4. Amaliy va seminar darslar mavzulari va qisqacha mazmuni;
5. Mustaqil ta'lim mavzular ro'yhati;
6. Oraliq va yakuniy nazorat savolnomasi.

Ta'lim mazmunini o'zlashtirishda o'quvchilarning bilim saviyasi, o'zlashtirish qobiliyati, ta'lim manbai, didaktik vazifalariga qarab, munosib ravishda og'zaki, ko'rgazmali va amaliy kabi uch guruhga bo'linadigan metodlarning quyidagi variantlari qo'llaniladi:

- o'qitishning ma'ruza (suhbat) metodi;
- o'qitishning amaliy ishlar metodi;
- laboratoriya ishlari metodi;
- mustaqil ishlar metodi;
- muammoli-evristik modellashtirish metodi;
- o'qitishning muammoli-izlanish va reproduktiv metodi;
- o'qitishning induktiv va deduktiv metodi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayoniga yangicha yondashib, ijodkorlik, bunyodkorlik tatbiq etilsagina va pedagogik faoliyat jarayonlari metodologik hamda psixologik jihatdan to'g'ri tashkil qilinganida ta'lim samarasi yangi bosqichga ko'tariladi, ya'ni:

- bolaning talabi, moyilligi, istak-xohishi uning imkoniyatlari darajasida qondiriladi;

2-TOM, 3-SON

- o'quvchining o'quv mehnatiga mas'uliyati, javobgarligi va burchi oshadi;
- bilimlarni mustaqil egallash malakalari shakllanadi;
- u umr bo'yi o'z bilimini uning o'zigina boyitishiga ishonch paydo bo'ladi;
- erkin fikrlash malakasi shakllanadi;
- shaxs jamiyatda o'zining o'm ini tezroq topib olishiga muhit yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 21.06.2022-yildagi 289-son qarori
2. A.O Proxorov, G.N. Gening. O'quv mashg'ulotlarida yosh o'quvchilarning aqliy holatlarining xususiyatlari /Psixologlar savollari/. –M.: 1998 y
3. Barnokhon R., Bakhtiyor P. The formation of creative thinking in teaching physics //International Engineering Journal For Research & Development. – 2020.
4. Torrance E.R. Creativity and futurism in education: Retooling Education 1980. Vol 100 P
5. Qosimova Aziza Farhod qizi. Til va adabiyot ta'limida innovatsion va integratsion yondashuv. Turkiy xalqlar filologiyasida fundamental tadqiqotlar va innovatsion ta'lim texnologiyalari“ mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya.2022-yil.873-876 https://scholar.google.ru/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=DuLpmPQAAA AJ&citation_for_view=DuLpmPQAAA AJ:2osOgNQ5qMEC
6. Avazova D.E. PIRLS dasturi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilariga tizimi topshiriqlar asosida badiiy asarni tahlil qilishni o'rgatish https://scholar.google.ru/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=lfh6SfgAAAAJ&citation_for_view=lfh6SfgAAAAJ:9yKSN-GCB0IC

